

OILADA BOLALARNI MA'NAVY-AXLOQIY TARBIYALASHNING XUSUSIYATLARI

Shodiya AMIRQULOVA

Farg'ona davlat universiteti,
pedagogika fakulteti, ta'lim
tarbiya nazariyasi va metodikasi
(boshlang'ich ta'lim ta'lim)
yo'nalishi

amirqulovashodiya@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash, ta'lim – tarbiyada oila, bog'cha, maktab va mahalla hamkorligi hozirgi vaqtda mukammal ta'lim-tarbiya berishning muhim omillari va urf-odatlar bilan faxrlanish tuyg'ularini shakllantirish yoritilgan.

Tayanch so'zlar: oila, bolalar, ota-ona, mahalla, Vatani, millati, xalqi, dini, urf-odat, faxrlanish, mehr-muhabbat, iborat.

Globalashuv sharoitida umuminsoniy va milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, asrab-avaylash va kelajak avlodlarga yetkazishning istiqbolli yo'nalishlaridan, xususan, Xudo tomonidan oilada farzandlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash jarayonida foydalanilmoqda. 2003-yil YUNESKOning folklor, sahna san'ati, milliy o'yinlar, qadimiy an'analar, marosimlar va boshqa nomoddiy madaniy merosni rivojlantirish, ularning ta'lim imkoniyatlarini yaxshilash, axborot va ta'lim muhitini yaratish to'g'risidagi konvensiyasi. YUNESKOning Nomoddiy madaniy meros to'g'risidagi konvensiyaning Reprerentativ ro'yxati asos bo'lib xizmat qiladi.

Butun dunyoda jamiyatni modernizatsiya qilish sharoitida bolalarni tarbiyalashning huquqiy kafolatlarini yaratish, bolalarni buzg'unchi ta'sirlardan himoya qilish, ularni to'laqonli voyaga etkazish, Xudoning sinxron ta'siri tushunchasini kengaytirish. onalar tadqiqotga alohida e'tibor berishadi

Oila institutini mustahkamlash, oilaviy qadriyatlarning ahamiyatini kuchaytirish, ta'lim-tarbiya jarayonida nomoddiy madaniy merosimizning insonparvarlik missiyasini chuqurlashtirish, bolalarda intellektual va ma'naviy kapitalni shakllantirishga qaratilgan davlat siyosati, ma'naviy-axloqiy qadriyatlardan keng foydalanish. ta'lim. Shuningdek, oila-maktabgacha ta'lim muassasasining oila orqali hamkorligi mexanizmi orqali xudo orqali oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash tizimining samaradorligini rivojlantirish zarur. "Bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun maktabgacha ta'lim muassasalaridagi shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash, bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrab olinishini jiddiy oshirish va uning qulayligini ta'minlash, pedagog va mutaxassislarining malaka darajasini yuksaltirish"¹ kabi ustuvor vazifalarni amalga oshirish bunda innovatsion yo'llarni belgilash muhim ahamiyatga ega. narsalarni qilishdan[14].

O'zbekiston xalqining milliy taraqqiyot yo'lidagi bosh g'oyasiga aylandi. Asosiy maqsad – yurt tinchligi, farovonligi va farovonligiga xizmat qilish, mahalla a'zolarini, aholining barcha qatlamlarini safarbar etish, O'zbekistonning buyuk kelajagini barpo etish, millatidan qat'i nazar, mamlakatimizning har bir fuqarosini barkamol etib tarbiyalashdan iborat, til va din, sadoqat va o'zaro hurmat. Albatta, milliy istiqloq mafkurasining bosh g'oyasi, uning maqsadlarini talaba-yoshlar ongiga singdirishda tarbiya bilan birga oilaning o'rni beqiyos. Chunki oila mafkuraviy tarbiyaning eng muhim ijtimoiy omillaridan biridir. Oila jamiyatning poydevori bo'lib, ko'p asrlik mustahkam ma'naviy manbalarga ega[7].

Oila – kishilarning tabiiy biologik jinsiy munosabatlar, uy-ro'zg'orni boshqarish, huquqiy nikohni fuqarolik holatlarida qayd etish, ma'naviy er-xotin, ota-ona va bolalar o'rtasidagi sevgi, mehr-muhabbat tuyg'usi va shu kabilar munosabatlariga asoslangan birlik, kishilar hayotining eng muhim qismi, jamiyatning kichik hujayrasi,

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni //O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 6-son. – B.38

ijtimoiy-madaniy organizmi. Oila kishilar hayotining eng muhim qismi, jamiyatning kichik hujayrasi, ijtimoiy-madaniy organizmi. Oila – nikohning rivojlangan bosqichidir, u nikohning ichki taraqqiyoti, mustahkamlanishi natijasida vujudga keladi. Boy ilmiy-madaniy merosimiz, qadimiy urf-odat hamda an'analarimizdan ayonki, har qanday zamon va makonda ham oila biz uchun muqaddas qadriyat sanalgan. Binobarin, tarbiyaviy, ma'naviy-ma'rifiy, ruhiy-axloqiy, iqtisodiy-huquqiy munosabatlarga asoslangan ijtimoiy birlik hisoblanmish oila qanchalik mustahkam bo'lsa, jamiyat ham shunchalik barqaror taraqqiy etishini ajdodlarimiz juda yaxshi anglashgan. Istiqlolning ilk kunlaridanoq oilaga katta e'tibor qaratilib, qator islohotlar amalga oshirila boshlandi[15]. Oila shunday makonki, unda hayotning davomiyligini ta'minlovchi shaxs shakllanadi, etnik madaniyat, urf-odatlar, axloqiy-milliy qadriyatlar saqlanadi va rivojlantiriladi, jamiyat taraqqiyotini belgilovchi iqtisodiy va ma'naviy hayot poydevori qo'yiladi va mustahkamlanadi. Oila totuvlik bo'lsa, jamiyatda tinchlik va hamjihatlikka erishiladi, davlatda osoyishtalik va barqarorlik hukm suradi, tarbiyaning negizlariga asos solinadi, insoniy munosabat va fazilatlarini tarbiyalovchi hayot maktabi hisoblanadi. Oilada olingan ilk tarbiya, bilim shaxsning keyingi ma'naviy rivoji, kamoloti uchun xizmat qiladi[8].

Oilaning maqsadi — ikki jinsning o'zaro kelishuvi asosida farzandni dunyoga keltirish hamda tabiat va jamiyatning davomiyligini ta'minlash.

Oilaning vazifasi — er-xotinning birgalikda xo'jalik yuritish asosida oilani ham ma'naviy, ham iqtisodiy jihatdan ta'minlash hamda jamiyatga sog'lom, aqlli, har tomonlama barkamol farzand tarbiyalash.

Oilaviy muhit — bu o'zining barcha qirralari va ko'rinishlarida butun bir jamiyat deb nomlanadigan majmuadir. U insonning o'ziga xos taraqqiyot qonuniyatlariga ega bo'lgan butun moddiy va ma'naviy, madaniy, falsafiy, ijtimoiy, huquqiy, estetik g'oyalari, qonuniyatlari, didi va qadriyatlar yig'indisidan iborat ijtimoiy birlikdir. Oilada, ota-ona, aka-uka, opasingil, qarindosh-urug'lar orasida bola ilk tasavvurlarni oladi va uni o'rab turgan insonlar bilan ijtimoiy munosabatda bo'ladi. Oiladagi tarbiya muhiti, avvalambor, oilaviy munosabatlar madaniyatiga bog'liq bo'ladi[16]. Ya'ni, oila boshliqlari bilan bolalarning o'zaro yaxshi munosabatlari, o'zaro totuvlik, mehr-oqibat, g'amxo'rlik, qariyalariga hurmat, e'tibor, oiladagi bolalarning o'zaro munosabatlari to'g'ri tarbiyalangani, ota-onaning bolalar tarbiyasiga barobar jonkuyarliligi, oilada o'rnatilgan to'g'ri tartib va yaxshi odatlar, ota-onaning mehnatga, ijtimoiy hayot hodisalariga to'g'ri munosabatda bo'lishi kabilar oila madaniyatining nozik qirralaridir. Bularning qay birida mutanosiblik buzilsa, o'sha oiladagi sog'lom muhitga putur yetadi. Demak, oilada sog'lom muhit va sog'lom munosabat qaror topsa oilada ham, millat va jamiyatda ham sog'lom muhit mavjud bo'ladi[9].

Oilaning tibbiy-ekologik muhiti – oila a'zolarining sog'lom turmush tarzini shakllantirish orqali ularning salomatligini saqlash va mustahkamlashdir.

Oilada bolalarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi — rag'batlantirish, maqto'v, namuna ko'rsatish, taqiqlash, majbur etish kabi axloqiy qoidalari va usullarga asoslangan holda, qilgan ishi, mehnati, xatti harakatining to'g'ri yoki noto'g'riligi haqida bolalarda ishonch hosil qilishga harakat qilingan, ularning yaxshilik va yomonlik, axloqlilik va axloqsizlik ma'nosini bilib olish uchun bildirilgan munosabat.

Oilada bolaning xatti-harakatiga nisbatan rag'batlantirish yoki qattiqqo'llik bilan munosabatda bo'lish, tanbeh berish, jazolash tarbiyada sinalgan usuldir. Ona bolani qilgan xatti-harakati uchun jazolayotganda, nasihat qilayotganda ota uning tarafini olmasligi, ota tarbiyaviy ish olib borilayotganda esa, ona aralashmasligi kerak. Bu bolani ikki yuzlamachi, hech qanday tanbeh, jazodan qo'rqmaydigan, yolg'on so'zlovchi, ota-onaning har ikkalasini ham hurmat qilmaydigan, obro'siz qilib qo'yadi.

Bola tarbiyasida oilaning har bir a'zosi, ya'ni, bobo, buvi, ota-ona, opa, aka, amma, xola, tog'a, qo'yingki qo'ni-qo'shni, mahalla, maktab, jamoatchilik birdek mas'uldir. Shuning uchun bola tarbiyasida barchaning talabi, munosabati umum axloq me'yorlariga mos bo'lmog'i zarur. A.Avloniyning "Turkiy guliston yo xud axloq" asarida oila bolani axloq, xulq, tarbiya, fatonat (aql egasi bo'lish), diyonat, islomiyat, nazokat (pok bo'lish), sa'y va g'ayrat, riyozat, shijoat, qanoat, ilm, sabr, intizom, vijdon, vatanni suymak, haqqoniyat, iffat, hayo, iqtisod, itoat, sadoqat, adolat, muhabbat, afu, g'azab, jaholat, adovat, g'iybat, haqorat, hasad, nifoq, ta'ma, zulm kabi g'oyalar ruhida tarbiyalashi asoslab berilgan.

Umuman olganda, yoshlar vatan va mamlakat kelajagidir. Oilaning sog'lomligini, ota-onaniig totuvligi, bir-birini tushunishi, qo'llab-quvvatlashi o'zaro izzat-hurmati belgilaydi. Har bir oilada o'z xalqining milliy g'urur kurashlari, orzu-istaklari, etiqod, dunyo qarashli milliy asoslaridagina shakllantirib bormas ekan,

ko'zlangan maqsadga erisha olmaydi. Shaxs ijtimoiy hayotning mahsuli ekan, u albatta bolani o'rab olgan muhit ta'sirida rivojlanadi. Shaxsning hayoti davomida muhit unga yo ijobiy, yo salbiy ta'sir ko'rsatishi, rivojlanish imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishi yoki yo'q qilishi mumkin. Shunday ekan, oila tarbiyasining axloqiy negizlari buyuk bobolar merosida jo bo'lgan amallari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, komil inson tarbiyasida dasturi amal bo'lib xizmat qiladi. Zero, o'zbek oilasi zimmasiga yuklatilayotgan eng murakkab va mas'uliyatli vazifani butun mohiyati bilan chuqur anglashi, his qilish, unga o'zlarini hozirdanoq tayyorlab borishi lozim. Har bir yoshga yaxshi o'rnatilgan bo'lish, ularni kelajakka ishonch bilan tarbiyalash lozim[10].

Inson taqdiri, kelajakdagi muvaffaqiyati, kasb tanlashi, odob-axloqi oilaga bog'liq. Chunki farzandlarimizning yaxshi xulq-atvori, odob-axloqi oilada kamol topadi.

O'zbekiston mustaqillikka erishgan dastlabki kunlardanoq jamiyat hayotida milliy qadriyatlarimizni tiklash va ular asosida barkamol avlodni tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylandi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida "Oila jamiyatning asosiy bo'g'ini bo'lib, jamiyat va davlat himoyasida bo'lish huquqiga ega", deb belgilab qo'yilgan.

Darhaqiqat, oilada farzandlarning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi kelajagimiz garovidir. Binobarin, bolalarda milliy urf-odatlar, an'analar, urf-odatlar, axloqiy madaniyat haqidagi tushunchalarini shakllantirish oilaning o'ziga bog'liq. Bolaning sof va sof fidoyiligi, uning ma'naviy kamoloti oiladagi kuch-quvvat, tinchlik va totuvlikka bog'liq. Chunki u yerda tarbiyalangan yosh avlod ma'nan yetuk, sog'lom, mustaqil fikrli insonlar bo'lib voyaga yetadi. Albatta, oilada totuvlik, uning uzluksizligi, oila a'zolarining o'z-o'zini anglash darajasi, mustaqil fikrlash, dunyoqarashi, chinakam insoniy fazilatlar mavjud bo'lgandagina bolaning ma'naviy-axloqiy tarbiyasi ta'minlanadi.

O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentyabrda qabul qilingan "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risidagi qonun"ning 18-moddasida ta'kidlanganidek: "Yoshlarning huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishga, ularning jamiyat hayotidagi roli va faolligini oshirishga, sog'lom va barkamol yosh avlodni tarbiyalashga, oilada ma'naviy-axloqiy muhitni shakllantirishga qaratilgan chora-tadbirlarni ko'radi"². Intellektual salohiyatni rivojlantirishni ta'minlovchi, unga ko'mak beruvchi huquqiy, iqtisodiy, ijtimoiy, mafkuraviy sohalarida davlat siyosiy boshqaruvida qo'llaniladigan usul, vositalar va imkoniyatlar davlat siyosati omili hisoblanadi.

Oilada mehr-muhabbatning ustunligi bolani ma'naviy-axloqiy tarbiyalashdir. Biroq, oila o'z tabiatiga ko'ra, har bir bolaga xos bo'lgan xususiyatlarga ega. Shu bilan birga, ma'naviy-axloqiy tarbiyada o'zaro hurmat va qat'iy tartib-intizom, oila a'zolarining burchlari, bir-biriga mehr-oqibatli bo'lish, mehr-oqibat, yaxshi va munosib turmush kechirish, oila, qarindosh-urug', qo'ni-qo'shnilar farovonligi haqida qayg'urish muhim ahamiyatga ega. Bola.

Shuningdek, kattalarning yoshlarga berayotgan saboqlari, ro'zg'or yumushlari, tarbiyalash tajribasi o'g'il-qizlarning oila barqarorligini saqlashga xizmat qiladi.

Oila – tarbiya maskani. Ta'lim uning eng muhim vazifalaridan biridir. Bu yerda tug'ilgan bola ota-onadan zurriyotga xos fazilatlarinigina emas, balki xulq-atvor, odob-axloq qoidalarini ham o'rganadi. Ota-onalar o'rtasida o'zaro hurmat, mehr-oqibat, rostgo'ylik, poklik, mehnatsevarlik, insonparvarlik kabi yuksak maqom qadriyatlari ona suti, mehr-oqibat, oila a'zolari orqali bolaning xulq-atvori va ongiga singdiriladi. Oila bolaning aqliy, axloqiy, estetik, iqtisodiy, ekologik, jismoniy, ma'naviy, gigiyenik va jinsiy tarbiyasida asosiy omil va vositadir. Bunga misol qilib, ota-onalar – rassom, bola – san'at asari va ta'lim jarayoni – san'atning o'zi.

O'zbek oilalarining boshqa xususiyatlari ham bor. Ular yillar davomida shakllanib, qadriyat darajasiga ko'tarilgan va bugungi kunda ham o'z qadr-qimmatini saqlab kelmoqda. Ya'ni, bolalik, unumdorlik, mehnat taqsimoti, oila byudjetini ota-ona nazorati, kichiklarga hurmat, kattaga hurmat, oilaviy g'urur, vijdonlilik uning har bir a'zosi uchun burch, alohida mehr-muhabbat tuyg'usiga aylangan. rivojlanadi. tug'ilgan joy[11]. Ota-onalar bola tug'ilishidan oldin boshlanadigan murakkab va uzoq jarayondir. Ya'ni, farzand tarbiyasida bo'lajak ota-onalarning salomatligi, kayfiyati, irqi, dunyoqarashi, ichki va tashqi dunyosi, axloqiy, moddiy va ma'naviy saviyasi, ma'naviy va jismoniy tayyorgarligi farzand tarbiyasida muhim ahamiyatga ega.

² "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi O'RQ-406-sonli. //Xalq so'zi gazetasi, 2016, 15 sentyabr

Oila tarbiyasining maqsadi bolalarda ota-onasi, oilasi, ota-onasi, Vatani, Vatani, millati, xalqi, tili, dini, urf-odatlar bilan faxrlanish tuyg'ularini shakllantirishdan iborat. Demak, oilada shakllangan shaxsning barkamol ma'naviyati yuksak ma'naviyatli jamiyat barpo etishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'lumki, bola tarbiyasiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Bolalar ota-onalarini o'z farzandlaridan ko'ra yaxshiroq bilishadi. Bolalar yoshligidanoq kattalarning xatti-harakatlaridan o'rganadilar, ularning so'zlarini takrorlaydilar. Inson ulg'aygan sari bolaligida ko'rgan hammasini takrorlamaydi, lekin bularning barchasi uning qalbida, ongida saqlanib qoladi, o'ziga xos iz qoldiradi. Oiladagi farzandlar uchun maslahat va maslahat, ma'rifatga oid g'oyalar, shaxsiy tarbiya kabi masalalar muhim ahamiyatga ega.

Oiladagi ta'lim-tarbiyaning qadri, bilimli, ziyoli kishilarga hurmat, mehmondo'stlik, mehr-oqibat, mardlik, mardlik, xudbinlik, ochko'zlik, tamagirlik, do'stlarga, odamlarga xiyonat qilish tarbiyaga katta ta'sir ko'rsatadi. Zero, bolalarni oilada bilim olishga undash g'oyasi, uning foydasi, olimlarga hurmat-ehtirom ko'rsatish bola kamolotining asosidir.

Farzandlarni oilada ilm olishga undash, bilimli kishilardan yaxshi insonlar chiqishiga ishonish, ularning fikrini tinglashgina emas, balki amalda, ilmiy ishda, ezgu maqsadlarni amalga oshirishda ham o'rgatish. Chunki inson bilimli bo'lsa, odamlarga tinchlik beradi. O'qimishli bo'lish bilan birga, maqtanchoqlik, manmanlik, maqtanishning zararli oqibatlaridan saqlanish zarurati oiladagi ma'naviy-axloqiy tarbiyaning asosidir[12].

Ma'lum bo'lishicha, bilimli va ma'rifatli bo'lish kishini kibrdan uzoqlashtiradi, ta'limotlarda esa kibrdan yiroq bo'lish insonni atrofida bilan ijobiy munosabatda bo'lishga imkon beradi. Ilmga intilish barakali, ezgu amaldir. Demak, har bir kishi ilm o'rganishi, to'plagan bilimlarini amalda qo'llashi, manmanlikdan voz kechishi kerak. Ilm o'rganish yo'lidan aziyat chekkan odamgina uni to'liq o'zlashtirib, hunar sirlarini puxta egallay oladi. Oilada bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning yana bir xususiyati aqliy rivojlanishdir. Chunki dono odam dono, har qanday maslahatni tezda o'zlashtiradi. Inson ongining ustunligi har qanday muammoni hal qilish qobiliyatidir, go'yo tepada uchayotgan qush uning erga tushganini ko'rib, uni qidiradi. Dono odamning aql tezligi qushning parvozigga qiyoslanadi. Aqlli, bilimli kishilar behuda so'zlarga e'tibor bermaydilar, o'zgalarga foydasiz, zararli ishlarni qiladilar. U nomaqbul sovg'alarda uchmaydi. U sa'y-harakatlari uchun mukofot kutmaydi va ularning qiymatidan mukofot kutmaydi.

Oilada farzandlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning yana bir xususiyati mehr-oqibatdir. Bilim va hunar egasi bo'lish, ezgulik va umumiy manfaatlar uchun mehnat qilish insoniy fazilatdir.

Xalq o'rtasidagi buyuk ahillik, o'zaro totuvlikning yuzaga kelishi yurt obodligi, xalq farovonligining asosiy omilidir[13].

Oilada bolalarga hurmat, mehmondo'stlik, do'stlik, hamkorlik, mehnatga muhabbat, bilim va kasb-hunarga muhtojlik, vatanparvarlik va birodarlik tuyg'ulari, isrofgarchilikning oldini olish va oldini olish, adolat va adolat, adolat va adolat haqida ma'lumot berish; yaxshi-yomon, yaxshi-yomon.. maqsad sari intilish, undan balog'at yoshida rohatlanish, mehnat natijasi.

Shubhasiz, tarbiyada oilaning donoligi bola kamolotining asosi hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sh.M.Mirziyoyev "Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi". T; 2016-y.
2. Sh.M.Mirziyoyev "Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak". T; 2017-y.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son Farmoni //O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari to'plami, 2017-y., 6-son. – B.38
4. O'zbekiston Respublikasida ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari. Toshkent – 2018.
5. "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi O'RQ-406-sonli. //Xalq so'zi gazetasi, 2016, 15 sentyabr
6. Bolalarni tarbiyalashda oila, mahalla, maktab hamkorligi konsepsiyasi. – Toshkent: Rahbar, 1998. –15 b.
7. Khamzaevna, F. M., & Joylovovich, Y. F. (2019). EXPERIENCE OF TURKESTAN PEOPLES ON IRRIGATION STRUCTURES IN THE INTERPRETATION OF THE RUSSIAN EAST ORGANIZERS. Ўтмишга назар журналы, 26(2).

8. Rakhimov, B. S., & Yormatov, F. J. (2019). TOPONOMICAL ANALYSIS OF KHATAK AND DANPARAKENT VILLAGES. Ўтмишга назар журнаси, 19(2).
9. Абдумуратова, С. (2018). ВЛИЯНИЕ НА СОВРЕМЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ АЛИШЕРА НАВОЙИ. Гуманитарный трактат, (25), 96-98.
10. Абдумуратова, С.С. (2022). ЭТНОКУЛЬТУРНЫЕ И СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ В ОБУЧЕНИИ РУССКОМУ ЯЗЫКУ КАК ИНОСТРАННОМУ. Академические исследования в области педагогических наук, 3 (1), 745-747.
11. Ёрматов, Ф. (2021). ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА АҲОЛИНИ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯЛАШНИНГ КУЧАЙТИРИЛИШИ ВА ХАЛҚИМИЗ ҲАЁТИДАГИ МУАММОЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШДАГИ ЎЗГАРИШЛАР (2016-2021 ЙИЛЛАР). ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ, 4(11).
12. Ёрматов, Ф. Ж. (2010). Ўзбекистонда аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тизими: ҳолати, шаклланиш жараёни, ривожланиш истиқболлари (1991-2010 йиллар. Жанубий вилоятлар мисолида) (Doctoral dissertation, Автореф. дис.... т. ф. н. Тошкент, Мирзо Улуғбек Номидаги Ўзбекистон Миллий университети, 2010, 30 б).
13. Ёрматов, Ф. Ж. (2019). МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАРИДА АҲОЛИНИНГ ИЖТИМОЙ ҲИМОЯСИ. ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ, (25).
14. Саидовна, А.С. (2022). Язык является главным приоритетом в обучении. ЕВРОПЕЙСКИЙ ЖУРНАЛ ИННОВАЦИЙ В НЕФОРМАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ, 2 (2), 108-110.
15. Файзуллаева, М. Х., & Ёрматов, Ф. Ж. (2019). ТУРКИСТОН ХАЛҚЛАРИНИНГ ИРРИГАЦИЯ ИНШООТЛАРИ БОРАСИДАГИ ТАЖРИБАСИ РОССИЯ ШАРҚШУНОСЛАРИ ТАЛҚИНИДА. ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ, (26).
16. Ёрматов, Ф. Д. (2020). Позитивные изменения в системе социальной защиты населения Узбекистана (1991-2019 гг., на примере южных регионов). Бюллетень науки и практики, 6(8).